

ОБРОБКА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ СІЛЬГОСППІДПРИЄМСТВОМ

Олександр Івончик,
юрист ТОВ ЮФ «П.С.П. Право»

Сільгоспідприємства нерідко стикаються із ситуацією, коли правоохоронні органи чи контрагенти вимагають надати документи, що містять персональні дані працівників чи фізичних осіб, з якими укладено договори (в т. ч. оренди землі).

Отже, виникають питання:

Чи законні ці вимоги?

Чи правомірне надання такої інформації?

В яких випадках її не можна надавати?

Яка відповідальність за надання такої інформації?

Далі розглянемо ці питання.

ЩО ТАКЕ ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ

Спочатку розберемось, що вважається персональними даними.

Персональні дані – це відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована (абз. 9 ст. 2 Закону України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» (далі – Закон № 2297)).

Тобто це інформація, яка дає змогу ідентифікувати фізичну особу.

Чинне законодавство не містить чіткого переліку відомостей, які можна віднести до персональних даних. Конституційний Суд України у своєму рішенні від 20.01.2012 р. № 2-рп/2012 зазначив, що до персональних даних належать відомості про:

- ✓ національність;
- ✓ освіту;
- ✓ сімейний стан;
- ✓ релігійні переконання;
- ✓ стан здоров'я;
- ✓ матеріальний стан;
- ✓ адресу, дату і місце народження;
- ✓ місце проживання та перебування тощо;
- ✓ особисті майнові та немайнові відносини.

Цей перелік не є вичерпним.

До персональних даних прийнято також відносити:

- ✓ прізвище, ім'я, по батькові;
- ✓ реєстраційний номер облікової картки платника податків;

- ✓ номер телефону та адресу електронної пошти.

Персональні дані можуть міститися у документах, виданих на ім'я особи, документах, підписаних особою, відомостях, які особа надає про себе (ч. 4 ст. 6 Закону № 2297). Це можуть бути дані:

- ✓ паспорта;
- ✓ трудової книжки;
- ✓ документа про освіту;
- ✓ медичної довідки;
- ✓ заяви працівника;
- ✓ анкети, яку особа заповнює при прийнятті на роботу;
- ✓ укладеного договору.

ОБРОБКА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Збирання, зберігання, використання, поширення, знищення відомостей про фізичну особу є обробкою персональних даних (абз. 7 ст. 2 Закону № 2297).

Сільгоспідприємства здійснюють обробку персональних даних при:

- прийнятті працівника на роботу, складанні і поданні звітів до служби зайнятості, нарахуванні і виплаті заробітної плати;
- укладенні договорів з фізичними особами (в т.ч. договорів оренди землі).

Існує дві думки спеціалістів щодо питання, чи необхідно сільгоспідприємству отримувати згоду працівника або особи, з якою укладається договір, для такої обробки персональних даних.

Одні спеціалісти вважають, що не потрібно, оскільки і укладання трудового договору, і укладання з фізособою цивільно-правового договору є підставами для обробки персональних даних. А саме – у першому випадку обробка відбувається у зв'язку з необхідністю виконання роботодавцем (володільцем персональних даних) встановленого законодавством обов'язку (п. 5 ч. 1 ст. 11 Закону № 2297), а у другому – фізособа – суб'єкт персональних даних є стороною при укладенні та виконанні договору (п. 3 ч. 1 ст. 11 Закону № 2297).

Інші спеціалісти не погоджуються з таким підходом, посилаючись на ч. 6 ст. 6 Закону № 2297, де вказано, що забороняється обробка конфіден-

ційних даних фізичної особи без її згоди (за винятком випадків, які стосуються національної безпеки, економічного добробуту і прав людини).

Тож маємо певну колізію, а тому **щоб унеможливити себе, доцільно отримати окрему згоду.** Особливо якщо планується використання персональних даних не тільки у межах виконання договору чи обов'язків, передбачених законом. Наприклад, сільгоспідприємство планує розміщувати на власному вебсайті інформацію про працівника, надсилати маркетингові пропозиції орендодавцю тощо.

Отримати згоду від працівника можна шляхом оформлення відповідного документа (див. зразок).

Зразок

ЗГОДА

на обробку персональних даних

Я, Іваненко Іван Іванович, 25.12.1957 р. н., паспорт: серія НА № 764537, виданий ТУМ Солюм'янського РУ ГУМВС України в місті Києві 02.07.2002 р., реєстраційний номер облікової картки платника податків: 1111111111,

шляхом підписання цієї згоди на обробку персональних даних відповідно до положень Закону України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» надаю згоду на обробку та зберігання моїх персональних даних володільцю бази персональних даних: Товариству з обмеженою відповідальністю «А», ЄДРПОУ 22222222 (далі – Володільць бази персональних даних).

Метою обробки персональних даних є забезпечення реалізації:

- трудових відносин, а саме: ведення в порядку, встановленому законодавством та підзаконними нормативними актами, кадрового обліку Володільцем бази персональних даних та формування ним архіву документів, що стосуються трудових правовідносин; оформлення руху кадрів на підприємстві; оформлення та збереження особової справи працівника, заповнення та ведення трудової книжки та інших документів, якими визначається організаційно-штатна структура підприємства та які пов'язані із трудовими правовідносинами; складання встановленої звітності до контролюючих органів та надання відомостей про працівника в межах чинного законодавства підприємствам, установам, організаціям незалежно від форми власності та підпорядкування, державним органам влади та управління, органам місцевого самоврядування, органам державної податкової служби, районним управлінням пенсійного фонду, державній службі зайнятості тощо для фінансово-господарської діяльності Володільцем бази персональних даних;
- адміністративно-правових, податкових відносин та відносин у сфері бухгалтерського обліку (забезпечення правильного нарахування податків і зборів (податкових платежів), внесків на соціальне страхування, заробітної плати робітників і службовців та інших виплат та платежів).

Під персональними даними я розумію будь-яку інформацію, що стосується мене як суб'єкта персональних даних, у тому числі прізвище, ім'я, по батькові, рік, місяць, дата і місце народження, адреса, сімейний, соціальний стан, освіта, професія, доходи, інша інформація, необхідна для забезпечення мети обробки персональних даних.

Під обробкою персональних даних я розумію збирання, реєстрацію, накопичення, зберігання, адаптування, зміну, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізацію, передачу), знеособлення, знищення відомостей про фізичну особу.

Під використанням персональних даних я розумію будь-які дії Володільця бази персональних даних щодо обробки цих даних, дії щодо їх захисту, а також дії щодо надання часткового або пов-

ного права обробки персональних даних іншим суб'єктам відносин, пов'язаних із персональними даними, що здійснюються за згодою суб'єкта персональних даних чи відповідно до закону. Використання персональних даних Володільцем бази персональних даних здійснюється у разі створення ним умов для захисту цих даних. Володільцю бази персональних даних забороняється розголошувати відомості стосовно суб'єктів персональних даних, доступ до персональних даних яких надається іншим суб'єктам відносин, пов'язаних з такими даними. Використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення у будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків. Таке зобов'язання чинне після припинення ними діяльності, пов'язаної з персональними даними, крім випадків, установлених законом. Відомості про особисте життя фізичної особи не можуть використовуватися як чинник, що підтверджує чи спростовує її ділові якості.

Я, Іваненко Іван Іванович, посвідчую, що отримав повідомлення про включення інформації про мене до бази персональних даних Товариства з обмеженою відповідальністю «А», а також відомості про мої права, визначені Законом України від 01.06.2010 р. № 2297-VI «Про захист персональних даних» та про осіб, яким мої дані надаються, для виконання зазначеної мети.

_____ року

І.І. Іваненко

Особу та підпис Іваненка Івана Івановича перевірено

Особа, відповідальна за ведення кадрового обліку

Згода від фізичної особи, з якою укладено договір, може бути надана шляхом зазначення відповідного пункту у договорі:

«Підписанням договору сторони (представники сторін), діючи добровільно, законно, усвідомлено, маючи всі необхідні права та повноваження, надають одна одній згоду на обробку даних (персональних та/або ідентифікуючих) протилежної сторони, а також персональних даних суб'єктів персональних даних, що передаються/повідомляються сторонами в ході виконання зобов'язань за договором, шляхом їх збирання, одержання, систематизації, накопичення, зберігання, уточнення (оновлення, зміни, доповнення, в тому числі – за інформацією від третіх осіб), використання, знеособлення, блокування, видалення, знищення, передачі третім особам (в тому числі транскордонної) без додаткового повідомлення, а також будь-яких інших дій, пов'язаних з обробкою відповідних даних.»

ПОШИРЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

За загальними правилом поширення персональних даних відбувається за згодою фізичної особи – суб'єкта персональних даних (ч. 1 ст. 14 Закону № 2297).

Таке поширення може відбуватися на запити органів державної влади, органів місцевого самоврядування й інших осіб та визначається умовами згоди на обробку персональних даних або вимогами чинного законодавства України.

Так, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, якими є банки, фінансові установи, аудиторські компанії, Укрпошта, Нова пошта, суб'єкти господарювання, що надають бухгалтерські послуги, юридичні послуги, консультують з питань оподаткування, та інші особи, перед укладенням договору із контрагентами повинні здійснити верифікацію та ідентифікацію свого клієнта (ст. 6, п. 7 ст. 11 Закону України від 06.12.2019 р. № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»).

Для цього вони повинні отримати документи, в яких містяться ідентифікаційні дані осіб, що мають право розпоряджатися рахунками та майном компанії. Зазвичай такою особою є керівник компанії, також може бути головний бухгалтер, фінансовий чи комерційний директор.

Для отримання персональних даних суб'єкти первинного фінансового моніторингу повинні звернутися із запитом, в якому зазначаються (ч. 4 ст. 16 Закону № 2297):

- ✓ прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання (місце перебування) і реквізити документа, що посвідчує фізичну особу, яка подає запит (для фізичної особи – заявника);
- ✓ найменування, місцезнаходження юридичної особи, яка подає запит, посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка засвідчує

запит; підтвердження того, що зміст запиту відповідає повноваженням юридичної особи (для юридичної особи – заявника);

- ✓ прізвище, ім'я та по батькові, а також інші відомості, що дають змогу ідентифікувати фізичну особу, стосовно якої робиться запит;
- ✓ відомості про базу персональних даних, стосовно якої подається запит, чи відомості про володільця чи розпорядника цієї бази;
- ✓ перелік персональних даних, що запитується;
- ✓ мета запиту.

Строк вивчення запиту на предмет задоволення становить 10 днів. Тобто протягом цього строку потрібно повідомити заявника, чи буде його запит задовольняється протягом 30 календарних днів з дня надходження.

Отже, якщо контрагент сільгоспідприємства є суб'єктом фінансового моніторингу, він може вимагати документи, які ідентифікують осіб, що мають право розпоряджатися рахунками та майном компанії. Якщо бухгалтер є такою особою, то такі документи потрібно надати. Однак якщо при цьому немає згоди від бухгалтера, то сільгоспідприємство не може передавати такі дані, але у такому випадку контрагент може відмовитись від укладення договору.

Якщо ж персональні дані стосовно бухгалтера вимагає контрагент, який не є суб'єктом фінансового моніторингу, наприклад інше сільгоспідприємство – покупець чи постачальник, то надавати відповідні дані сільгоспідприємство не зобов'язане.

Поширення персональних даних може відбуватися і без згоди фізособи – суб'єкта персональних даних у випадках, визначених законом, та якщо цього вимагають інтереси національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ч. 2 ст. 14 Закону № 2297). Наприклад, таке поширення може відбуватися у рамках проведення досудового розслідування відповідно до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК).

Так, у п. 8 ст. 162 КПК зазначено, що до охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах і документах, належать персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних.

Така інформація надається стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходиться така інформація, на підставі ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю (ст. 163 КПК).

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Сільгоспідприємства зобов'язані забезпечити захист персональних даних своїх працівників/контрагентів від випадкової втрати, знищення, незаконної обробки чи доступу до таких даних (ч. 1 ст. 24 Закону № 2297).

За порушення законодавства щодо захисту персональних даних може застосовуватись відповідальність:

- адміністративна – у вигляді штрафу на громадян від 1 700 грн до 8 500 грн, на посадових осіб від 5 100 грн до 17 000 грн (ст. 188³⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення);
- кримінальна – у вигляді штрафу від 8 500 грн до 17 000 грн або виправних робіт на строк до 2 років, або арешту на строк до 6 місяців, або обмеження волі на строк до 3 років (ст. 182 Кримінального кодексу України).

У разі **неправомірного вимагання персональних даних** чи іншого порушення законодавства у сфері захисту персональних даних сільгоспідприємство чи інша особа може звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері захисту персональних даних (далі – Уповноважений) чи до суду (ст. 22 Закону № 2297). За результатами чого такі дії будуть кваліфіковані та встановлено, чи є у них ознаки правопорушення.

Уповноважений має право проводити відповідні перевірки, за результатами яких:

- складає акт перевірки додержання вимог законодавства про захист персональних даних (далі – Акт) (п. 5.1 розд. 5 Порядку здійснення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних, затвердженого наказом Уповноваженого від 08.01.2014 р. № 1/02-14) (далі – Порядок № 1/02-14), або
- у випадку виявлення ознак кримінального правопорушення направляє необхідні матеріали до правоохоронних органів (п. 5.17 розд. 5 Порядку № 1/02-14).

На підставі Акта Уповноваженим складається припис про усунення порушень вимог законодавства у сфері захисту персональних даних, виявлених під час перевірки, та надається строк (не менше 30 днів) для вжиття заходів щодо усунення порушень (п. 5.10, 5.13 розд. 5 Порядку № 1/02-14). У разі невиконання вимог припису Уповноважений складає протокол про адміністративне правопорушення (п. 5.15, 5.16 розд. 5 Порядку № 1/02-14).